

سرفصل حقوق شهروندی - اهمیت آگاهی از قانون

ممکن است عده‌ای معتقد باشند که به دلیل پایبندی نبودن مقامات قضایی و غیرقضایی ایران به قوانین، صحبت از قانون و ارائه اطلاعات حقوقی چندان به درد شهروندان نخواهد خورد. گرچه در کشور ایران مانند کشورهای غربی پایبندی به قوانین وجود ندارد، اما این به این معنا نیست که دانستن قوانین در ایران هیچ فایده‌ای نخواهد داشت. آگاهی از قانون و ضمانت‌های اجرایی پیش‌بینی شده برای آن می‌تواند فرد را نسبت به حقوق خود واقف کند و در صورت بروز مشکلاتی مانند بازداشت خود یا اطرافیان، بتواند اقدامات لازم را انجام دهد. طبق تجربه، مسئولان قضایی و غیرقضایی در برابر متهمانی که از قوانین آگاهی دارند احتیاط بیشتری به خرج می‌دهند.

مثلاً دانستن اینکه شکنجه و آزار و اذیت متهم ممنوع و جرم است و اعتراف تحت شکنجه اعتبار ندارد، یا اینکه متهم می‌تواند به وکیل دسترسی داشته باشد و یا در برابر سوال ضابطین یا مقامات قضایی سکوت کند، قطعاً می‌تواند ابزاری مهم در دست متهم باشد. به عنوان نمونه در پرونده‌های متهم تحت فشار پلیس به حمل مواد مخدر اعتراف و اعتراف خود را در بازپرسی نیز تکرار کرده بود. متهم با این باور که چون اعتراف کرده و همه چیز تمام شده، قصد داشت در دادگاه نیز اقرار کند، در صورتی که طبق قانون اقرار زمانی مستند است که نزد قاضی صادر کننده حکم انجام شده باشد. به ایشان گفته شد در دادگاه اعتراف قبلی خود را پس بگیرد و بگوید که تحت فشار مجبور به اقرار شده است.

در پرونده دیگری که نسبت به متهم قرار کفالت صادر شده بود، خانواده ایشان چون سند خانه نداشتند، می‌خواستند از اقدام به آزادی شخص بازداشت شده صرف نظر کنند. در حالی که در قرار کفالت تودیع یک فیش حقوقی یا پروانه کسب کافی است. خانواده آن شخصی با راهنمایی مشاوران بنیاد برومند توانستند با ارائه پروانه کسب، متهم را آزاد کنند.

در مورد دیگری مربوط به صادر نشدن کارت ملی برای بهائیان، یک شهروند بهایی با راهنمایی بنیاد برومند با مراجعه به دیوان عدالت اداری تقاضای الزام سازمان ثبت احوال به صدور کارت ملی را ارائه داد و دیوان با تأکید بر اینکه تابعیت ارتباطی با عقیده و دین ندارد، دستور دارد تا کارت ملی برای این شهروند صادر شود که راه را برای بهائیان دیگر نیز باز کرد.

این مثال‌ها نشان می‌دهند آشنایی با حقوق و روش پیگیری آن‌ها می‌تواند شهروندانی را که در حقشان اجحاف شده است موفق به احقاق حق کند، گرچه حکومت تمایل چندانی به آن نداشته باشد. اگر فرد موفق به احقاق حق نشود، باز هم طی کردن مراحل قضائی بی‌فایده نیست، زیرا اگر تصمیم نهایی به ضرر شخص باشد، حداقل سندی وجود دارد که نشان دهد عدالت در مورد او اجرا نشده است.